

ADVERTIMENT A LA SEGONA EDICIÓ

La present segona edició de «La vegetació dels Països Catalans» arriba (1986) cinc anys després de l'aparició de la primera (1981), primera edició totalment exhaurida a la fi d'aquest període. Respon, per tant, per una banda, a la necessitat de continuar fent obtenible l'obra als nous usuaris i, per una altra, a la conveniència de corregir i actualitzar la primera. Hi havia en la primera edició, en efecte, diverses omissions i alguns errors —més que no hauríem desitjat, menys que no havíem temut, atès l'esforç de síntesi que representà—, alhora que acusava una certa desactualització a causa dels sensibles progressos haguts darrerament en el coneixement de la vegetació dels Països Catalans. De comú acord amb els editors, desestimàrem, doncs, la còmoda sortida de la reimpressió i decidírem de preparar una segona edició, corregida i augmentada, com sol dir-se.

El conreu de la fitosociologia, certament, s'ha estès molt, al nostre país, en els darrers anys. La mateixa bona acollida del present manual n'és un índex prou revelador. Nombrosos investigadors s'hi consagren en l'actualitat, alhora que els principis bàsics establerts per aquesta disciplina científica han passat a engruixir el bagatge de coneixements estàndard posseïts per qualsevol biòleg, enginyer forestal, agrònom, geògraf, mestre o naturalista, professional o diletant. No són sorprenents, per tant, els progressos experimentats en els darrers anys, ni tampoc poden sorprendre les correccions que el saber ecològic ha anat introduint en els plantejaments inicials de la fitosociologia, potser excessivament florístics: no s'oblidi que nasqué com una branca de la botànica. Hem arribat a sentir la temptació, tant això és així, d'introduir canvis importants en el plantejament de l'obra, a fi de donar-li un enfocament i un contingut més ecològics —més ecofuncionals, si voleu— i menys descriptius, però ens hem adonat que això ultrapassava els límits d'una revisió i ens portava a fer una altra obra, altrament necessària, però no invalidadora de la present car, al capdavall, la descripció dels sistemes continua essent una tasca imprescindible. Ens hem cenyit, doncs, a la revisió i a l'actualització del producte existent, sense fer-lo nou, la qual cosa equival a dir que el gruix de la primera edició roman intoccat en aquesta segona, bé que polit i ampliat.

Bastant ampliat, realment. Bastarà dir que la relació de publicacions considerades en la redacció de l'obra ha passat de 167 en la primera a 293 en aquesta segona, és a dir, que de la tardor de 1979 a l'inici de 1986 (moments en què es clouen les relacions bibliogràfiques respectives), ha aparegut un centenar d'articles o llibres sobre fitocenologia dels Països Catalans: quasi una vintena dels títols incorporats no són obres noves, sinó obres omeses en la primera edició, els quals, units al centenar llarg

de novetats, fan els 126 títols nous que engruixeixen el cos bibliogràfic d'aquesta segona edició. Conseqüentment, no és estrany que de 501 associacions contemplades a la primera edició, hàgim passat a les 649 considerades en aquesta segona. O potser sí que és una mica estrany, car afegir quasi cent cinquanta unitats de vegetació a un país petit d'on hom n'havia constatat ja mig miler, no s'explica així com així. És cert que algunes parts del país eren encara, el 1979, només superficialment conegudes, majorment a l'interior del País Valencià i als Pirineus, i també és cert que restaven per identificar i descriure petites unitats pròpies de llocs singulars (roquissars, marjals, etc.), però no n'és menys que la temptació de descriure com a diferent allò que simplement no és del tot idèntic potser ha influït massa alguns dels nostres investigadors. De fet, aquest increment de 148 noves comunitats és el romanent després d'una selecció discretament crítica que hem dut a terme, perquè, si no, la llista fóra encara més llarga; en més d'un cas, tanmateix, recollim el nou tàxon com a forma alternativa d'una subassociació anterior, cosa que ajuda a relativitzar les coses sense enviar directament a la sinonímia la frèvola novetat. I això que on la pruija sembla més forta no és en la descripció de noves comunitats —cosa que sempre demana una base fenomenològica mínima imprescindible—, sinó en la creació o modificació de les ben convencionals —i per això mateix no excessivament fascinants, francament— unitats taxonòmiques superiors (aliances, ordres, etc.).

Inquieta constatar, efectivament, que alguns treballs fitosociològics publicats darrerament es dediquen, per principi, a revisar la sintaxonomia o a descriure lleugerament preteses noves associacions, noves associacions que a penes expliquen ni caracteritzen en termes de bona lògica biològica, però de les quals, això sí, ja d'antuvi en diferencien dues o tres subassociacions, necessàriament vaporoses. Tot això, ben sovint, a partir de mitja dotzena curta —i menys i tot!— d'inventaris. Hom té la impressió que una poc sensata cursa en la generació d'apellatius superflus amenaça de convertir la fitosociologia en una vàcua logomàquia críptica per a ús exclusiu d'iniciats proclius a l'autoagressió. Per aquest camí correm el risc de continuar ignorant les mateixes coses que abans, tot designant-les, però, amb noms més revessos. Parafrasejant una dita cèlebre referida al joc d'escacs, la fitosociologia podria, així, acabar esdevenint l'activitat que desenvolupa més la intel·ligència... per a jugar a la fitosociologia. Potser convindria recordar discretament que el verbalisme i els jocs d'artifici solen caracteritzar les fases decadents de tota civilització o moviment, quan l'absència de geni i vigoria deixa camp lliure al bizantinisme. La fitosociologia és, només, un eficaç artifici metodològic per a l'estudi de la vegetació i subsegüent denominació dels elements identificats. Si no permetés de comprendre fenòmens, de precisar situacions, d'interpretar processos, d'explicar fets i d'obtenir conclusions repetibles i extrapolables, deixaria d'ésser una activitat científica i esdevindria un ritual hermètic, variació recurrent d'una mateixa anàfora infusa.

Però malgrat la deliberada duresa d'aquests mots —que s'inscriu en la vella tradició d'ésser especialment crític i apassionat amb allò que hom estima— és un fet feliç que els nostres coneixements s'han vist increments, d'ençà de 1979, gràcies a moltes recerques valuoses, de les quals la present edició aspira a donar sintèticament notícia. Molts d'aquests progressos queden integrats en el text, retocat a fons, baldament la voluntat

de no modificar la paginació de la primera edició potser ho emmascari a un observador superficial. En aquest sentit, han estat precisades moltes àrees de distribució —i, subsegüentment, modificats pràcticament tots els mapes—, incorporades al text quasi cent noves comunitats i actualitzats molts noms científics: de les 513 planes de la primera edició, no han experimentat cap canvi només 170, la majoria de les quals corresponents a làmines, a més. Tot això esdevé singularment patent, si hom compara les taules corresponents al capítol 4.1, i això que, com acabem de dir, no hi hem introduït molts dels canvis que hom ha proposat darrerament, al nostre entendre sense necessitat (cosa que no té res a veure amb les diferències que, per simples motius d'escola, puguin constatar-se respecte d'altres esquemes sintaxonòmics emprats a l'Estat espanyol o més enllà). Com a botons de mostra proposem una comparació entre els ordres 12.2.9 (*Onopordetalia acanthi*), 12.2.11 (*Atropetalia belladonnae*) i 20.2.1 (*Galio-Allieretalia*, no considerat en la primera edició), o bé entre les dues versions de l'ordre 14.1.3 (*Brometalia erecti*). El mapa 1:1 000 000 que acompanya l'obra també ha estat retocat, còngruament amb les modificacions del text; tanmateix, s'ha de dir que les dades corresponents al País Valencià són encara prou provisionals: els equips universitaris valencians que hi treballen, aporten constantment novetats remarcables. Les pinzellades edafològiques que precedeixen els capítols de la part tercera han estat revisades d'acord amb les oportunes indicacions del professor Jaume Porta, a qui volem manifestar el nostre agraïment.

Hem tingut una actitud «conservadora» quant als apellatius taxonòmics consagrats per l'ús. D'ençà de les proposicions que feren (1976) Barkman, Moravec i Rauschert amb el seu «Code of Phytosociological Nomenclature» s'ha introduït una bona dosi d'ordre en la denominació dels tàxons, però també s'ha creat una inconvenient complicació suplementària que sembla omplir de joia els marxants terminològics, encantats de poder posar el seu nom a comunitats estudiades per altri. Ja en la primera edició de la present obra refusàrem de cooperar en aquesta cerimònia de la confusió, i ara no hem modificat el nostre criteri. Trobem, per exemple, que *Quercetum ilicis galloprovinciale* Br.-Bl. (1915) 1936 és un venerable apellatiu inequívoc, amb molts decennis d'història, baldament vulneri dos dels principis modernament convinguts: no estar integrat pels noms complets de dues espècies, i dur un qualificatiu d'arrel merament geogràfica, no florística. Estem d'acord que les noves descripcions respectin aquesta convenció, però no pas que calgui rebatejar totes les antigues, si més no les més consagrades (tanmateix, recollim les noves denominacions, també, car aquesta informació interessa el lector, pensem). Quant a les noves comunitats, altrament, trobem farragós de mantenir els dos apellatius específics, i per això optem —cosa, d'altra banda, «tolerada» per la vestalitat corresponent—, per la forma elidida clàssica, ja prou revessa: *Plantagini-Saponarietum ocymoidis*, en comptes de *Plantagini sempervirentis-Saponarietum ocymoidis*, per exemple; aquesta simplificació té l'inconvenient, per contra, de fer massa semblants les denominacions de certes associacions diferents, com *Carici-Salicetum catalaunicae* i *Carici-Salicetum retusae* (dites, en la pràctica, *Carici-Salicetum «tout court»*), que foren en realitat *Carici pendulae-Salicetum catalaunicae* i *Carici atratae-Salicetum retusae*. Tanmateix, ens ha semblat prudent

admetre els canvis de nom d'algunes espècies —Festuca gautieri en comptes de Festuca scoparia, per exemple—, i consegüentment hem hagut de transformar un Festucetum scopariae en un Festucetum gautieri, posem per cas.

Pensem que, amb tot plegat, l'obra ha quedat raonablement actualitzada, en condicions d'assumir eficaçment el seu modest paper de promptuari fitosociològic dels Països Catalans. Així ho manifestem, amb agraïment, als usuaris que li han fet fins ara confiança i voldran fer-n'hi en el futur, als estudiosos que han fornit la imprescindible i inapreciable documentació de base, als amics que ens han volgut fer arribar les seves alligadores crítiques i als editors que han assumit el risc de l'operació.

Barcelona, primavera de 1986

R. F. G.